

POSTANOWIENIE

Dnia 14 lutego 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Roman Trzaskowski

w sprawie z powództwa R. D.
przeciwko [...] Zakładowi Ubezpieczeń Spółce Akcyjnej
z siedzibą w W.
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 14 lutego 2020 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powódki
od wyroku Sądu Okręgowego w Z.
z dnia 10 grudnia 2018 r., sygn. akt VI Ca (...),

**odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania
i zasądza od powódki na rzecz pozwanej 2700 (dwa tysiące
siedemset) zł z tytułu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 10 grudnia 2018 r. Sąd Okręgowy w Z. oddalił apelację powódki od wyroku Sądu Rejonowego w Ś. z dnia 10 maja 2018 r., oddalającego jej powództwo przeciwko [...] Zakładowi Ubezpieczeń S.A. w W. o zapłatę 60.000 zadośćuczynienia z ustawowymi odsetkami z tytułu naruszenia dobra osobistego w postaci więzi rodzinnych i małżeńskich.

W skardze kasacyjnej, w uzasadnieniu wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania, skarżąca wskazała przyczyny kasacyjne określone w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. Jej zdaniem, w sprawie występuje potrzeba dokonania wykładni przepisów prawa materialnego, tj. art. 23, 24 § 1 w związku z art. 448 i art. 361 § 1

k.c., ze względu na ich rozbieżną interpretację dokonywaną przez sądy powszechne, jak również występowanie istotnych zagadnień prawnych wyrażających się w pytaniach:

1. Czy na podstawie art. 23 k.c., 24 § 1 k.c. w zw. z art. 448 k.c., art. 361 § 1 k.c., osoby najbliższe poszkodowanego, który na skutek czynu niedozwolonego doznał poważnego uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia, nie ograniczającego kontaktu słownego, uprawnione są do domagania się zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę wynikającą z naruszenia ich własnego dobra osobistego w postaci prawa do istnienia niezakłóconych relacji rodzinnych (rodzicielskich, małżeńskich) oraz prawa do cieszenia się niezakłóconym życiem rodzinnym?

2. Czy art. 23 k.c. obejmuje swoim zakresem dobro osobiste w postaci prawa do niezakłóconego życia rodzinnego, niezakłóconych relacji rodzinnych, prawa do nawiązania, utrzymania trwałej, typowej więzi rodzinnej między osobami najbliższymi?

3. Czy zasądzenie zadośćuczynienia pieniężnego na podstawie art. 23 k.c., 24 § 1 k.c. w zw. z art. 448 k.c., art. 361 § 1 k.c. za doznaną krzywdę wynikającą z naruszenia dobra osobistego w postaci prawa do utrzymania trwałej więzi rodzinnej, relacji rodzinnych oraz prawa do niezakłóconego życia rodzinnego jest możliwe tylko wtedy, gdy więź między osobami najbliższymi została całkowicie zerwana na skutek stanu wegetatywnego, terminalnego, otępiennego czy też wówczas, gdy utrzymanie lub nawiązanie tej więzi rodzinnej, prowadzenie niezakłóconego życia rodzinnego w normalny sposób, utrzymanie typowych relacji nie jest możliwe z uwagi na pozostawanie poszkodowanego w stanie poważnej niepełnosprawności fizycznej?

4. Czy zasadne jest rekompensowanie najbliższym osób poszkodowanych doznanej krzywdy wynikającej z naruszenia ich dobra osobistego w postaci prawa do niezakłóconego życia rodzinnego, prawa do nawiązania, utrzymania trwałej, typowej więzi rodzinnej oraz typowych relacji między osobami najbliższymi w sytuacji wyłącznie fizycznej niepełnosprawności osoby poszkodowanej czynem niedozwolonym?

Sąd Najwyższy zważył co następuje:

Z art. 398¹ § 1 k.p.c. wynika, że skarga kasacyjna przysługuje co do zasady od prawomocnych orzeczeń sądów drugiej instancji, a więc orzeczeń wieńczących dwuinstancyjne postępowanie sądowe, w którym sądy obu instancji dysponują pełną kognicją w zakresie faktów i dowodów. Jednakże zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania tylko wtedy, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W zamyśle ustawodawcy skarga kasacyjna stanowi zatem nadzwyczajny środek zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym, w szczególności przez zapewnienie jednolitej wykładni i stosowania prawa.

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego, skarżący, który jako uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazał przyczynę określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., powinien odpowiednio sformułować zagadnienie prawne, wskazać przepisy prawa, na których tle zagadnienie się wyłoniło oraz przedstawić argumentację jurydyczną uzasadniającą możliwość rozbieżnych ocen prawnych oraz świadczącą o istotności tego zagadnienia (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, Nr 1, poz. 11; z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, nie publ.; z dnia 9 kwietnia 2015 r., V CSK 547/14, nie publ.). Zagadnienie jest istotne, jeżeli jego rozstrzygnięcie ma znaczenie dla ukierunkowania praktyki sądowej i rozstrzygnięcia sprawy, w której zagadnienie powstało (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 września 2012 r., II CSK 180/12, nie publ. oraz z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, nie publ.), wywołuje poważne wątpliwości, a zarazem nie było dotychczas rozstrzygnięte w judykaturze albo dotychczasowe orzecznictwo wymaga zmiany (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 sierpnia 2016 r., II CSK 94/16, nie publ.).

Z kolei powołanie się na przyczynę kasacyjną przewidzianą w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wykazania przez stronę skarżącą, że chodzi o wykładnię przepisów prawa, których treść i znaczenie nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie lub, że istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej wykładni, podania, w drodze stosownego jurydycznego wyводу, na czym owe wątpliwości polegają, a także że mają one poważny oraz rzeczywisty charakter i ich rozstrzygnięcie wiąże się z rozpatrywaną sprawą i jest istotne z punktu widzenia wyniku postępowania oraz publicznoprawnych funkcji skargi kasacyjnej. Jeżeli podstawą wniosku w tym zakresie jest twierdzenie o występujących w orzecznictwie sądowym rozbieżnościach wynikających z dokonywania przez sądy różnej wykładni przepisu, konieczne jest wskazanie rozbieżnych orzeczeń, dokonanie ich analizy i wykazanie, że rozbieżność wynika z różnej wykładni przepisu (por. m.in. postanowienia z dnia 15 października 2002 r., II CZ 102/02, nie publ., z dnia 28 marca 2007 r., II CSK 84/07, nie publ., z dnia 8 lipca 2008 r. I CSK 111/08, nie publ., z dnia 20 listopada 2015 r., III CSK 269/15, niepubl., z dnia 20 maja 2016 r., V CSK 692/15, niepubl., z dnia 3 sierpnia 2017 r., IV CSK 85/17, nie publ., z dnia 7 grudnia 2017 r., I CSK 499/17, nie publ., z dnia 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 571/17, nie publ.).

Przytoczone w skardze kasacyjnej zagadnienia prawne oraz wątpliwości interpretacyjne nie czynią zadość wskazanym wymaganiom, zostały już bowiem wystarczająco rozważone w orzecznictwie Sądu Najwyższego, a w szczególności w uchwałach składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 27 marca 2018 r., wydanych w sprawie III CZP 60/17 (OSNC 2018, nr 9, poz. 83-84) oraz w sprawach III CZP 36/17 i III CZP 69/17 (OSNC 2018, nr 11, poz. 103-104). Wyrażono tam stanowisko, że o naruszeniu dobra osobistego w postaci więzi rodzinnych i emocjonalnych (więzi bliskości, połączonej z więzią emocjonalną) przez wywołanie ciężkiego uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia, a więc w inny sposób niż przez doprowadzenie przez sprawcę deliktu do śmierci jednej z tych osób, można mówić tylko wyjątkowo, gdy czyn ten prowadzi do definitywnego i porównywalnego ze stanem śmierci unicestwienia więzi bliskości, czyli ciężkiego i głębokiego upośledzenia funkcji życiowych, uszczerbków zdrowia najcięższych, nieodwracalnych i wyłączających możliwość zachowania bliskości

z poszkodowanym przez wyeliminowanie wszystkich elementów, które są istotne dla funkcjonowania tych więzi, w szczególności w razie pozostawiania osoby najbliższej w nieodwracalnym stanie śpiączki lub trwałego stanu wegetatywnego (trwałego i nieodwracalnego uszkodzenia mózgu). Ocena, czy doszło do takiego naruszenia jest dokonywana na podstawie konkretnych okoliczności, które ma obowiązek wykazać dochodzący zadośćuczynienia na podstawie art. 448 k.c.

Z uchwał Sądu Najwyższego wynika zatem jasno, że o wskazanych w nich wyjątkowych przypadkach nie może być mowy wtedy, gdy skutkiem deliktu jest jedynie częściowe zakłócenie – choćby znaczące - więzi rodzinnej, lecz więź ta nadal może być nawiązywana i utrzymywana. Stanowisko przyjęte w niniejszej sprawie przez Sądy *meiriti* dotyczące zakłóceń więzi związanych z niepełnosprawnością kończyn dolnych męża powódki i jego „przykuciem” do wózka inwalidzkiego pozostaje zatem w pełnej zgodzie z tymi wskazówkami.

Podniesione w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania argumenty były przedmiotem rozważań w kwestionowanych przez skarżącego uchwałach Sądu Najwyższego i nie ma potrzeby ich ponownego rozpatrywania. Nie mogą jej również uzasadniać – jako dowodzące istnienia rozbieżności interpretacyjnych - orzeczenia wydane przed powzięciem ww. uchwał Sądu Najwyższego, jak również pojedyncze, ściśle związane z okolicznościami konkretnego przypadku i potencjalnie wadliwe, późniejsze rozstrzygnięcia sądów powszechnych. Podlegają one odrębnemu mechanizmowi korygującemu, związanemu z kontrolą instancyjną.

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji. Wysokość należnych pozwanemu kosztów zastępstwa prawnego w postępowaniu kasacyjnym ustalono zgodnie z § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 265).

aj